

ОЦЕНКА НА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО НА ТУРИЗМА ВЪРХУ ЕКОСИСТЕМАТА НА СЕДЕМТЕ РИЛСКИ ЕЗЕРА

Марияна Николова, Стоян Недков, Юлия Крумова, Емилия Кирилова - Чорбаджийска

Национален институт по геофизика, геодезия и география – Българска академия на науките
e-mail: mknikolova@gmail.com

Ключови думи: *глобални промени, туризъм, Седемте Рилски езера*

Резюме: *Антропогенния натиск в района на Седемте Рилски езера нараства със застрашителни темпове през последните години. Това поражда редица дискусии в медиите и спорове между представителите на туристическия бизнес и местната власт в близките населени места и природозащитниците в цялата страна. Представените резултати от едно анкетно проучване на общественото мнение по тези въпроси, недвусмислено показват основателната загриженост на туристите, местните жители и учените за екологичното състояние на езерата.*

ASSESSMENT OF THE TOURIST IMPACT ON THE SEVEN RILA LAKES ECOSYSTEM

Mariyana Nikolova, Stoyan Nedkov, Yulia Kroumova, Emilia Kirilova-Chorbadzhiyska

National Institute of Geophysics, Geodesy and Geography – Bulgarian Academy of Sciences -Sofia
e-mail: mknikolova@gmail.com

Keywords: *global change, tourism, Seven Rila lakes*

Abstract: *The anthropogenic pressure in the region of the Seven Rila Lakes is growing at alarming rates in recent years. This leads to many discussions and disputes between the media, tourism businesses and local authorities in the nearby towns and the environmentalists across the country. The results of the survey of public opinion on these issues clearly indicate the rightful concern of tourists, locals and scientists about the ecological status of the lakes.*

Въведение

В хода на теренни изследвания в района на Седемте рилски езера наблюдавахме различни реакции от страна на туристите по отношение на големия туристопоток и замърсяването в района на езерата. Следи от огнища има през няколко метра по бреговете им, а пластмасови чаши и шишета също могат да се видят да плуват във водите им. Наред със съвестните туристи, които ги събират и изнасят от района, има и много такива, които нямат никаква представа за последствията от действията си върху тази чувствителна екосистема. При това не само туристите, но и инвеститорите често предпочитат да не знаят за евентуалните последствия от проектите за изграждане на туристическа инфраструктура в района, като например проекта за нов лифт от гр. Сапарева баня до вр. Кабул и изграждането на луксозна настанителна база там. Мястото се намира в непосредствена близост до ез. Окото. Потока от туристи през юли и особено през август е толкова голям, че хората трудно се разминават по пътеките между езерата. Така пътеките постоянно се разширяват, като се създават условия за активизиране на ерозия и други склонови процеси на мястото на унищожената оскъдна растителност във водосбора на езерата. Друг много очевиден и недопустим проблем за една зона включена в НАТУРА 2000 е това, че целия район около х. „Седемте Рилски езера“ и този в съседство на новата хижа „Рилски езера“ се заема от къмпингуващи на палатки, които прекарват там от 2 седмици до един месец, главно през август. При това, там няма санитарни условия за подобно струпване на хора и ефекта от това се наблюдава вече с просто око в по-ниско разположените езера и особено в Рибното езеро, в

което еутрофикацията вече заемаше повече от 50% от площта на езерното огледало в края на лятото на 2012 г.

Всичко това породило идеята да проведем анкетно проучване с девет кратки въпроса, които да илюстрират отношението на хората към този проблем и да ни покажат до колко гражданите свързват глобалните промени, в т.ч. и климатичните, с екологичното състояние на езерата и какви препоръки имат те за подобряване на ситуацията, породена най-вече от въвеждането в експлоатация през април 2009 г. на лифта от х. „Пионерска“ до х. „Рилски езера“, който е с дължина 2136 m и капацитет да превозва по 960 души на час.

Изследователски подход

Проучването беше проведено с три групи респонденти: 1) туристи в района на езерата, 2) жители на гр. Сапарева баня и 3) учени от БАН. Направени са общо 63 анкети в периода юли-септември 2012 г.

Целта на анкетата е:

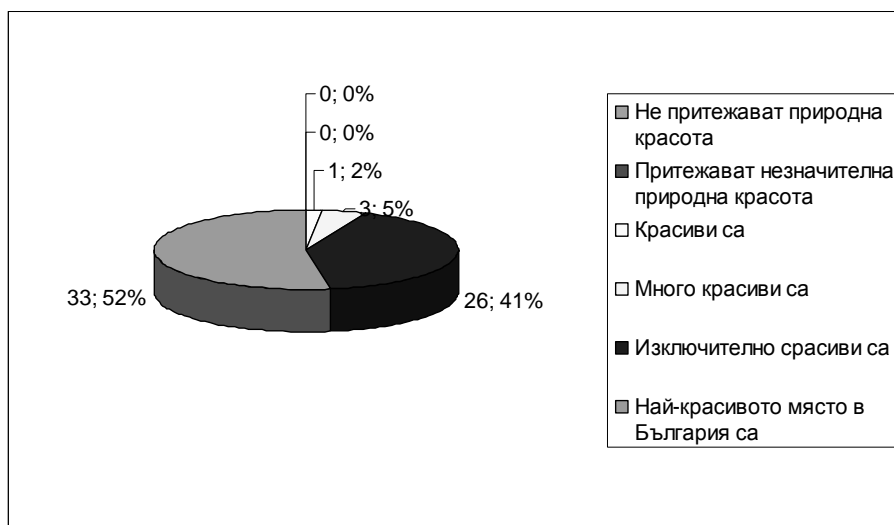
- Да се оцени до колко респондентите намират района на езерата за екологично застрашен и от какво;
- Да се разбере как посетителите оценяват природната красота на това място;
- Да се вземат предвид препоръките на туристите, на местните жители и на учените за опазването на Седемте Рилски езера и за подобряване на условията за туризъм там.

От общо 9 въпроса в анкетата, четири имат за цел да очертаят социалния статус на анкетираните, три въпроса се отнасят за оценка на природната красота на мястото и на екологичните заплахи, които респондентите виждат там и последните два въпроса се отнасят до техните препоръки.

Резултати от изследването

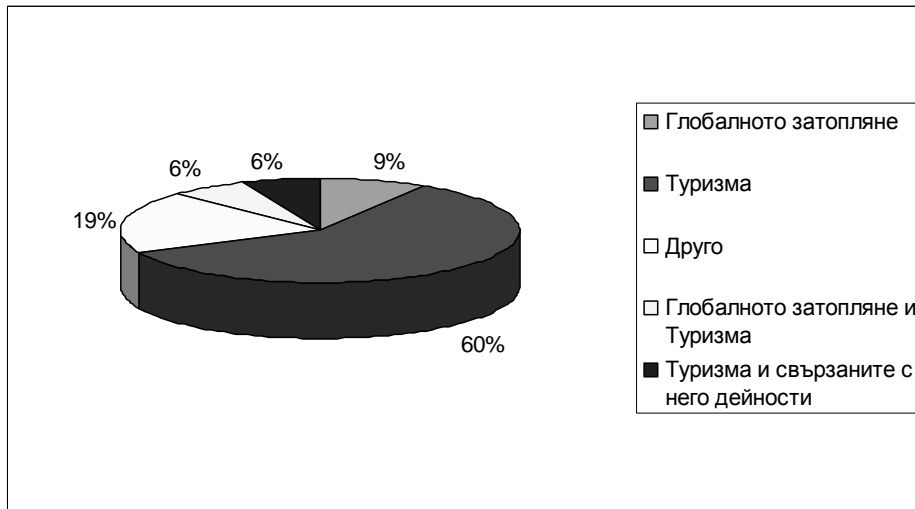
Данните от анкетите показват, че в изследването са взели участие 34 мъже и 29 жени, като от тях 37 са с висше образование, 22 със средно, двама с основно и двама не са посочили. От отговорите на останалите въпроси става ясно, че 40% от анкетираните са били на езерата от 1 до 4 пъти през живота си, 16% са били там между 5 и 10 пъти, 20% - до 20 пъти, 11% са били до 50 пъти и останалите 13% твърдят, че посещават мястото всяка година много пъти. Около 80% от хората са посетили за първи път езерата в периода преди откриването на лифта през 2009 г. Всички запитани са препоръчвали на свои приятели да посетят езерата. На около 30% от тях е известно, че средно по 11 души са последвали съвета им, а останалите нямат представа колко души са го направили. Тези отговори показват донякъде, какъв мултипликационен ефект има посещението на всеки един турист до това място, и колко много нараства интересът към него след споделените впечатления на посетителя.

Изключителната природна красота на това място завладява много силно и емоционално туристите и остава трайни впечатления у тях, които се отразяват и в отговора на въпроса „Ако трябва да оцените природната красота на Седемте Рилски езера каква ще е вашата оценка (от 1 до 6)?“, (Фиг. 1).

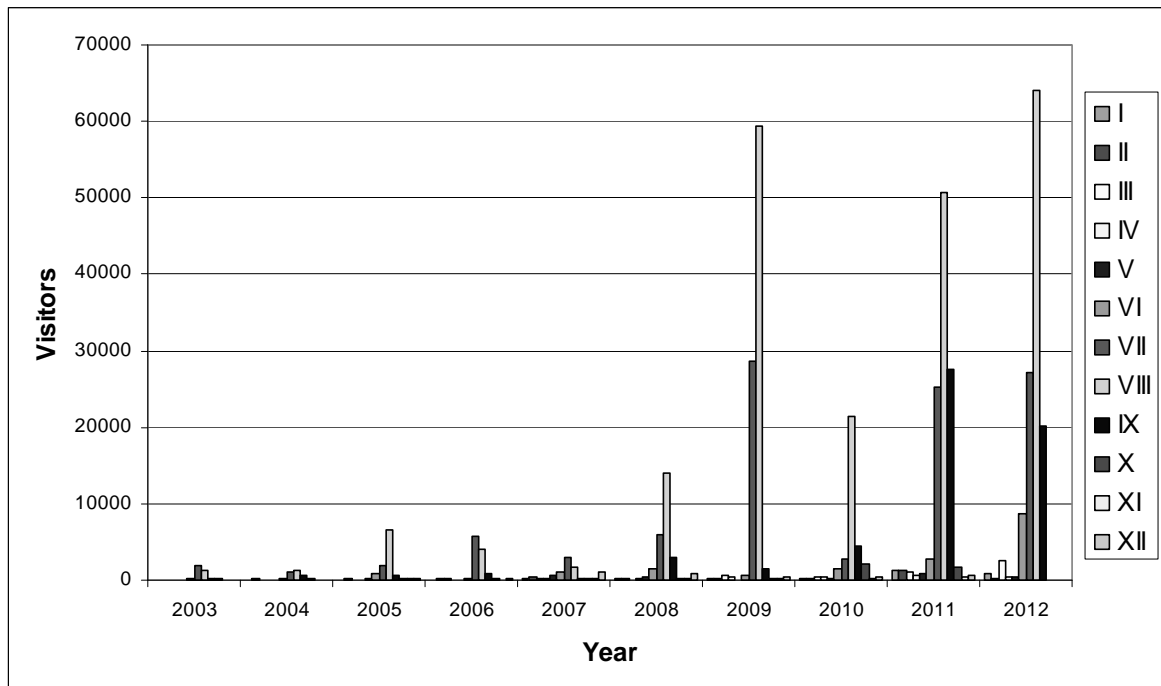
Фиг. 1. Оценка на природната красота на Седемте Рилски езера

На въпроса «Смятате ли, че езерата са екологично застрашени и от какво?» 99% от запитаните отговарят, че езерата са екологично застрашени, а 1% отговарят, че не знаят. Причината за това отдават на туризма и свързаните с него дейности 66% от хората. Само 9% виждат заплахата за езерата в глобалното затопляне и още 6% и в двете – глобалното затопляне и туризма (Фиг. 2).

Фиг. 2. Оценка на причините за екологичната застрашеност на езерата

По данни на НП «Рила» за туристопотока в района на Седемте Рилски езера през периода от 2003 г. до 2012 г. се установи, че антропогенния натиск върху екосистемата в следствие на туризма е нараснал драстично и последствията от това изглеждат очевидни за всички анкетирани. Това се потвърждава от данните за туристопотоците в района на двете хижи при езерата за периода 2003 -2012 г. представени на Фиг. 3.

Фиг. 3. Туристопоток в района на Седемте рилски езера за периода 2003-2012 г., (по данни от НП «Рила»)

От диаграмата личи ясно ефекта от въвеждането на лифта в експлоатация през 2009 г., както и факта, че най-много са туристите в района през август, юли и септември и че техният брой нараства с бързи темпове през последните три години.

Препоръките на хората за подобряване на условията за туризъм и за опазване на езерата могат да се обобщят в 3 групи: 1) такива, които искат да се преустанови работата на лифта, да се забрани къмпингирането в района и да има строг контрол и санкции за нарушителите; 2) такива, които правят конкретни препоръки за по-добри условия за туризъм и опазване на средата и за повишаване на природозащитната култура на туристите; 3) препоръки свързани с практиките на „бялото братство“ и това, че не е уместно да се допуска толкова продължителен престой на толкова много хора едновременно в зана, защитена по НАТУРА 2000.

Заключение

Наложително е да се определи капацитета на района да предоставя екосистемни услуги за туризъм и да не се допуска преексплоатиране на защитената зона. Във връзка с това е много важно да се информира местното население в гр. Сапарева баня и в близките населени места за възможните последствия за туризма от замърсяването и глобалното затопляне в чувствителната екосистема на Седемте Рилски езера. Ролята на контрола и санкциите в управлението на защитената зона трябва да се повиши, а природозащитните мерки трябва да отговарят на установените от учените реални заплахи за екосистемата (виж Николова и др. в този сборник).

Благодарности

Изследването е проведено в рамките на научно-изследователски проект на тема «Обследване на глобалните промени във високите планини: на примера на езерните райони в Рила в България и Юлийските Алпи в Словения», финансиран от Фонд «Научни изследвания» МОМН.

Литература:

1. В-к Д н е в н и к. Протест срещу лифта до Седемте рилски езера ще блокира улици довечера.
http://www.dnevnik.bg/evropa/novini_ot_es/2008/03/18/472283_protest_sreshtu_lifta_do_sedemte_rilski_ezera_shte/
2. З а д а о с т а н е п р и р о д а. Рила и ски курортите (Паничище).
<http://forthenature.org/cases/18>